Eduskunta
Työelämä- ja tasa-arvovaliokunta
tyv@eduskunta.fi

U 36/2017 vp

Lausunto komission ehdotuksesta direktiiviksi työ- ja yksityiselämän tasapainottamisesta

Eduskunnan työelämä- ja tasa-arvovaliokunta on pyytänyt Suomen Yrittäjiltä lausuntoa valtioneuvoston U-kirjelmästä eduskunnalle komission ehdotuksesta työelämän tasapainodirektiiviksi (COM (2017) 253 lopullinen). Ehdotetulla direktiivillä kumottaisiin nykyinen vanhempainvapaadirektiivi 2010/18/EU. Suomen Yrittäjät ei kannata ehdotettavia uusia vapaita ja suhtautuu komission ehdotukseen muutenkin varauksellisesti, sillä se joustavoittaisi perhevapaajärjestelmää vain yksipuolisesti eikä toteuttaisi tavoitetta naisten osuuden nostamisesta työmarkkinoilla. Lisäksi ehdotus rajoittaisi perheiden valinnanvapautta lapsen hoidon järjestämisessä vanhempainvapaan kiintiöinnin muodossa, mitä ei voida pitää kannatettavana.

Komission ehdotuksessa esitetään EU:n tasolla säädettäväksi isyysvapaasta sekä ns. omaishoitajan vapaasta. Vanhempainvapaata ja joustavia työjärjestelyä koskevia säännöksiä ehdotetaan muutettaviksi. U-kirjelmässä on kuvattu kattavasti olemassa olevien perhevapaiden nykytilaa ja ehdotettuja muutoksia. Suomen perhevapaajärjestelmä täyttää suurelta osin direktiiviehdotuksessa esitetyt vapaat. Direktiiviehdotus edellyttäisi toteutuessaan kuitenkin joitakin muutoksia.

Komission ehdotuksen tavoite naisten osuuden nostamiseksi työmarkkinoilla ja miesten ja naisten välisen tasa-arvon lisääminen ovat kannatettavia. Suomen tavoitteena tulee olla joustava ja perheiden tarpeet huomioiva perhevapaajärjestelmä. Komission ehdotus ei kuitenkaan vastaa näihin tavoitteisiin eikä se edistä naisten osuutta työmarkkinoilla, sillä se on epäsymmetrinen eikä siinä oteta huomioon jäsenvaltioiden olemassa olevien perhevapaajärjestelmien yksityiskohtia. Jo olemassa olevat vapaat ja mahdollisuudet niihin tulisi huomioida direktiivissä joustolausekkein.

Ehdotetut muutokset voivat lisätä työnantajien kustannuksia ja lisätä hallinnollista taakkaa. Ehdotuksissa ei myöskään huomioida sitä, että perhevapaiden pidosta aiheutuu työnantajille aina haasteita, erityisesti työn järjestelyjen muodossa. Pirstaleinen, useasta vapaatyypistä koostuva vapaajärjestelmä, joihin työntekijällä olisi subjektiivinen oikeus, vinouttaa jouston tasapainoa. Järjestelmä ei ole joustava, jos jousto on vain yksipuolista. Tällainen sääntely on haitallista erityisesti pienille yrityksille, joissa henkilöresurssien muutoksiin on vaikeampi vastata ja varautua.

Vapailta on komission ehdotuksen mukaan maksettava sairauspäivärahaa vastaava korvaus. Työnantajille ei saa aiheutua maksuvelvollisuutta vapaiden pitämisestä, eli myös uusien vapaiden pitäisi toteutuessaan olla nykyisten perhevapaiden tavoin palkattomia. On kuitenkin huomattava, että korvauksen maksaminen sosiaalivakuutuksesta aiheuttaisi nostopainetta työnantajan ja työntekijän vakuutusmaksuille, mikä viime kädessä kanavoituu työnantajien maksettavaksi.

U-kirjelmässä esitetty Suomen kanta on suurelta osin oikeanlainen. Perhevapaasäännökset ovat kokonaisuus, joita on hankala erottaa sosiaaliturvajärjestelmästä erilleen. Komission ehdotuksessa ei huomioida lainkaan sitä, että tarve perhevapaajärjestelyihin on myös muilla kuin työsuhteisilla henkilöillä. On hyvä muistaa, että myös yrittäjillä ja muilla kuin työsuhteessa olevilla henkilöillä on nykyjärjestelmässämme oikeus samoihin vapaisiin ja vastaaviin korvauksiin. Pidämme selvänä, että toteutuessaan direktiivin mukaisia uusia vapaita olisi yhdenvertaisen kohtelun nojalla sovellettava myös muihin kuin työsuhteisiin henkilöihin. Tämä tarkoittaa etuusjärjestelmien kohdalla sitä, että komission ehdotuksilla olisi laajempaa merkitystä.

Suhtaudumme kriittisesti erityisesti ns. omaishoitajan vapaaseen sekä joustavien työjärjestelyjen ja vanhempainvapaan käytön laajennuksiin siihen asti, kunnes lapsi täyttää 12 vuotta. Omaishoitajan vapaa uutena vapaalajina istuu huonosti nykyjärjestelmäämme. Vastaavanlainen vapaa on mahdollista jo nykyisin järjestää ensisijaisesti sopimusperusteisesti työsopimuslain 4:7a:n nojalla ja toisaalta työaikalainsäädäntömme antaa riittävästi mahdollisuuksia joustoon tilanteissa, joissa työntekijä tarvitsee vapaata. On myös huomattava, että omaishoitajan vapaata tulisivat todennäköisesti käyttämään etenkin naiset, minkä vuoksi ehdotus ei edistä naisten työllisyyttä.

Ikärajojen noston osalta ongelmana on erityisesti vapaiden kumuloituminen, kun vapaita voidaan kerryttää useamman lapsen perusteella. On myös huomattava, että vanhempainvapaan tarkoitus on syntyneen lapsen hoito, jolloin ikärajan nosto 12 vuoteen vapaiden pitämisessä ei vastaa vanhempainvapaan tarkoitusta. Vapaajärjestelyistä tulisi voida ensisijaisesti sopia työnantajan ja työntekijän kesken molempien intressit huomioivalla tavalla. Nykysääntely asettaa tällaiselle sopimiselle riittävät puitteet.

Kunnioittavasti

Suomen Yrittäjät

Albert Mäkelä
lainopillinen asiamies